

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR**

 V Holešovičkách 41, Praha 8
 Tel./fax: 286 840 129, 130
 E-mail: cervenka@soc.cas.cz

Hodnocení sociálních podmínek a sociální politiky

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2004</i>
Otázky:	<i>ES.1, ES.2, ES.3, EU.16</i>
Termín terénního šetření:	<i>9. – 16. 2. 2004</i>
Počet respondentů:	<i>1045</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>26. března 2004</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

Součástí únorového šetření bylo i několik otázek věnovaných problematice sociální politiky a sociálním podmínkám. Hodnocení situace ohledně některých sociálních podmínek v ČR¹ zachycují tabulky 1 až 3.

Tabulka 1: Hodnocení situace v ČR, pokud jde o... (v %)

	velmi dobrá	poměrně dobrá	poměrně špatná	velmi špatná	neví
Možnost přístupu ke vzdělání	12	59	16	3	10
Přístup ke zdravotní péči	7	56	27	7	3
Zabezpečení ve stáří	1	18	41	31	9
Životní podmínky zdravotně postižených	1	14	38	27	20
Možnost pracovat, být zaměstnán	1	13	48	35	3
Možnost získání bytu	1	8	39	48	4
Finanční možnosti k založení rodiny, možnost mít děti	0	8	52	37	3

Tabulka 2: Dobrá situace v ČR v období 1995 - 2004, pokud jde o... (v %)

	95	96	97	98	99	00	01	02	5/03	10/03	2/04
Přístup ke vzdělání	63	65	65	66	62	67	65	71	80	72	71
Přístup ke zdrav. péči	58	61	44	57	51	59	58	66	68	63	63
Zabezpečení ve stáří	24	29	24	20	14	16	14	22	17	16	19
Živ. podmínky zdrav. postižených	17	22	22	19	19	19	21	20	22	22	15
Práce	58	61	53	30	15	12	24	27	23	22	14
Získání bytu	4	4	4	4	4	5	4	7	7	11	9
Finanční podmínky k založení rodiny	11	10	8	6	6	7	6	10	10	11	8

¹Otázka: "Jak byste hodnotil situaci v ČR, pokud jde o (a) možnost získání bytu, (b) finanční možnosti k založení rodiny, možnosti mít děti, (c) zabezpečení ve stáří, (d) podmínky života zdravotně postižených, (e) možnost pracovat, být zaměstnán, (f) přístup ke zdravotní péči, (g) možnost přístupu ke vzdělání?"

Tabulka 3: Špatná situace v ČR v období 1995 - 2004, pokud jde o... (v %)

	95	96	97	98	99	00	01	02	5/03	10/03	2/04
Přístup ke vzdělání	26	26	25	25	28	22	26	22	14	21	19
Přístup ke zdrav. péči	40	36	53	39	44	36	37	31	29	34	34
Živ. podmínky zdrav. postižených	62	54	55	54	58	57	58	63	62	60	65
Zabezpečení ve stáří	66	62	63	72	74	73	77	68	74	76	72
Práce	37	34	41	53	82	84	72	70	74	76	83
Získání bytu	93	90	93	92	92	90	92	90	90	85	87
Finanční podmínky k založení rodiny	86	86	89	91	90	88	91	87	86	86	89

Ze všech zkoumaných podmínek občané hodnotí převážně příznivě pouze stávající možnosti přístupu ke vzdělání a přístup ke zdravotní péči. U všech ostatních podmínek jednoznačně převažují kritické hlasy, přičemž relativně nejhůře lidé hodnotí možnosti získání bytu a finanční podmínky pro zakládání rodin.

Časové srovnání v tabulkách 2 a 3 ukazuje, že oproti říjnu 2003, kdy byla otázka stejného znění položena naposledy, se poněkud zhoršilo hodnocení situace, pokud jde o životní podmínky zdravotně postižených a možnosti získat práci. Hodnocení situace z hlediska pracovních možností se přitom zhoršuje od roku 2002, přičemž aktuální stav se statisticky neliší od historicky nejnepříznivějších výsledků šetření z let 1999 a 2000, kdy se do hodnocení dramaticky promítal nárůst nezaměstnanosti z let 1997 až 1999.

V další části se šetření zabývalo názory českých občanů na sociální starostlivost vlády ve vztahu k občanům² a speciálně k rodinám s dětmi.³

Tabulka 4: Jak se vláda stará o sociální situaci občanů (v %)

	II/2004
nedostatečně	65
přiměřeně	29
až příliš	4
neví	2

Tabulka 5: Jak se vláda stará o sociální situaci rodin s dětmi (v %)

	II/2004
nedostatečně	71
přiměřeně	24
až příliš	2
neví	3

Z výsledků plyne, že v tomto ohledu veřejnost pohlíží na vládu převážně kriticky. Jak ukazuje tabulka 4, jen podle 29 % dotázaných se vláda o sociální situaci občanů stará přiměřeným způsobem, zatímco podle dvou třetin (65 %) respondentů je starostlivost vlády nedostatečná a 4 % ji naopak vnímají jako přílišnou. Názory na sociální péči vlády o rodiny s dětmi (viz tabulku 5) pak vyznívají ještě o něco méně příznivě, když za přiměřenou ji označila jen necelá čtvrtina (24 %) oslovených, 71 % se o ní vyjádřilo jako o nedostatečné a 2 % ji mají za přehnanou.

² Otázka : „Domníváte se, že se vláda stará o sociální situaci občanů příliš mnoho, přiměřeně, nedostatečně?“

³ Otázka : „Domníváte se, že se vláda stará o sociální situaci rodin s dětmi příliš mnoho, přiměřeně, nedostatečně?“

Z podrobnější analýzy vyplývá, že názor o nedostatečnosti sociální starostlivosti vlády, ať už jde o všechny občany nebo i speciálně o rodiny s dětmi, sílí s klesající životní úrovní domácnosti respondenta. Jako nedostačující starost vlády o sociální situaci občanů a případně i rodin s dětmi častěji vidí také nezaměstnaní, kvalifikovaní dělníci a příznivci KSČM. Jako přiměřenou ji pak častěji vnímají studenti, stoupenci ČSSD a v menší míře i ODS. Názor o nadměrnosti sociální péče se ve zvýšené míře objevoval mezi podnikateli a těmi, kdo preferují ODS.

V rámci aktuálního výzkumu jsme rovněž zkoumali, která opatření směřující ke zlepšování situace rodin s dětmi by podle mínění občanů měla být pro vládu prioritní. Všem respondentům jsme předložili seznam deseti různých opatření, ze kterého měli zvolit tři, která považují za nejvhodnější.⁴

Tabulka 6: Preferovaná opatření ke zlepšení podmínek rodin s dětmi (v %)

	3/2002	2/2004
Výše rodičovského příspěvku, který matka nebo otec dostává v době, kdy zůstává doma s malým dítětem, kojencem	57	54
Přídavky na děti	45	54
Dostupnost odpovídajícího bydlení	43	48
Daňové úlevy pro rodiny s dětmi	48	42
Opatření proti nezaměstnanosti	33	41
Snížení nákladů na vzdělání dětí	19	19
Délka rodičovské dovolené	22	14
Dostupnost předškolních zařízení -jesle, školky	16	14
Vhodná úprava pracovní doby	12	9
Dostupnost a nižší cena antikoncepce	1	2

Pozn.: Jednotlivé údaje představují podíl respondentů, kteří příslušné opatření zařadili mezi trojici priorit. Dopočet do 300 % v každém sloupci představuje podíl nevyčerpaných možností odpovědi.

Jak ukazuje tabulka 6, nejčastěji se mezi doporučovanými prioritami společně objevovala výše rodičovského příspěvku a přídavky na děti (obojí uvedlo shodně 54 % respondentů). Jen s o málo nižší frekvencí (48 %) se mezi třemi vybranými prioritami objevovala dostupnost adekvátního bydlení, za kterou s podílem těsně nad úrovní dvou pětín skončily daňové úlevy pro rodiny s dětmi (42 %) a opatření proti nezaměstnanosti (41 %). Výskyt ostatních předložených možností mezi třemi prioritami byl již podstatně nižší. Necelá jedna pětina (19 %) za důležité považuje snížení nákladů na vzdělání dětí, shodně po 14 % by preferovalo prodloužení rodičovské dovolené a větší dostupnost předškolních zařízení pro děti a necelá desetina k prioritám řadí úpravu pracovní doby. Pouze sporadicky (2 %) se jako opatření pomoci rodinám s dětmi, které by mělo představovat vládní prioritu, objevovala dostupnost a nižší cena antikoncepce. V porovnání s šetřením z března 2002, kdy jsme respondentům položili stejnou otázku, dnes lidé kladou větší důraz na dětské přídavky, na opatření směřující ke snižování nezaměstnanosti a v menší míře i na dostupnost odpovídajícího bydlení. Naopak statisticky významný pokles z hlediska přisuzovaného významu jsme zaznamenali v případě daňových úlev pro rodiny s dětmi a délky rodičovské dovolené.

⁴ Otázka: „Která tři z opatření ke zlepšení života rodin s dětmi uvedených na kartě by podle Vašeho názoru měla být nejvyšší prioritou vlády?“